

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МЕНЕДЖМЕНТ
МІСЬКОГО РОЗВИТКУ**

За редакцією О. В. ВАСИЛЬЄВА, Н. М. БОГДАН, К. А. ФІСУНА

**Харків
ХНАМГ
2013**

УДК 332.14:658
ББК 65.050.23
М50

Автори:

*Ачкасов Анатолій Єгорович, професор, доктор економічних наук;
Базецька Ганна Ігорівна, доцент, кандидат економічних наук;
Богдан Наталія Миколаївна, доцент, кандидат економічних наук;
Васильєв Олексій Вікторович, доцент, доктор економічних наук;
Віноградська Ольга Михайлівна, доцент;
Карлова Олена Анатоліївна, професор, доктор економічних наук;
Марченко Ольга Василівна, доцент, кандидат економічних наук;
Одаренко Тетяна Євгенівна, доцент, кандидат економічних наук;
Пашков Володимир Іванович, асистент;
Поспелов Олександр Васильович, доцент, кандидат економічних наук;
Родченко Володимир Борисович, доцент, кандидат економічних наук;
Фісун Костянтин Анатолійович, доцент, кандидат технічних наук;
Шевченко Вікторія Сергіївна, асистент.*

Рецензенти:

*А. Є. Ачкасов, зав. кафедри економіки підприємств міського господарства ХНАМГ, доктор економічних наук, професор;
Ю. Г. Лисенко, віце-президент асоціації економістів-кібернетиків, академік АТН України, доктор економічних наук, професор;
О. М. Тищенко, зам. директора з наукової роботи науково-дослідницького центру індустріальних проблем розвитку НАН України, доктор економічних наук, професор.*

Рекомендовано

Вченою Радою Харківської національної академії міського господарства,
протокол № 5 від 29.11.2012 року

Менеджмент міського розвитку: монографія. / за ред. О. В. Васильєва,
М50 Н. М. Богдан, К. А. Фісуна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ,
2013. – 397 с.

ISBN 978-966-695-284-7

Монографія присвячена проблемам розвитку соціально-економічної системи міста й програмування можливих напрямків розвитку міст. Місто є відкритою економічною системою, отже зовнішні фактори можуть відігравати в ній значну роль. Дана обставина обумовлює їх істотне значення поряд із внутрішніми факторами для ефективності менеджменту та вибору стратегії розвитку системи в плані формування потенціалу міста. Рекомендовано для науковців і працівників виробничої сфери, які займаються питаннями планування та економічного розвитку міст України, а також для аспірантів і студентів вищих навчальних закладів.

УДК 332.14:658

ББК 65.050.23

ISBN 978-966-695-284-7

© Колектив авторів, 2013
© ХНАМГ, 2013

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ РОЗВИТКУ МІСТА.....	10
1.1. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСТ, РЕГІОНІВ ТА ЗАХОДИ З УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПЛАНУВАННЯ	
<i>К. А. Фісун, к.т.н., доцент каф. ММіРР ХНАМГ.....</i>	<i>10</i>
1.1.1. Алгоритми створення сприятливого маркетингового середовища.....	10
1.1.2. Формування ефективних схем інфраструктурних перетворень на територіях, у регіонах та містах.....	15
1.1.3. Розвиток системи наукового, технічного і виробничого взаємозв'язку в процесі регіонального планування міст.....	26
1.2. ОСНОВИ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МІСТ УКРАЇНИ	
<i>О. В. Васильєв, д.е.н., доцент, зав. каф. ММіРР ХНАМГ, О. М. Віноградська, доцент каф. УП МГіБ ХНАМГ.....</i>	<i>35</i>
1.2.1. Проблеми управління розвитком міста.....	35
1.2.2. Світові і українські тенденції розвитку міст.....	43
1.2.3. Концепція сталого розвитку міст.....	46
1.2.4. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком міст.....	55
1.2.5. Місцеве самоврядування і його особлива роль у державному управлінні.....	60
1.3. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ НАСЕЛЕНOSTІ, ЯК КЛЮЧОВОЇ ОЗНАКИ РОЗВИТКУ МІСТ В УКРАЇНІ	
<i>В. Б. Родченко, к.е.н., доцент каф. ЕіМ ХНУ ім. В.Н. Каразіна.....</i>	<i>67</i>
1.3.1. Передумови концентрації розвитку в міських комплексах України.....	67
1.3.2. Обґрунтування підходу до оцінки групування міських комплексів за кількістю населення.....	71
1.3.3. Дослідження складових динаміки населення у міських комплексах України.....	74
1.3.4. Оцінка розвитку міст України за допомогою інструментарію матричного та XYZ-аналізу.....	83
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТА МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	91
2.1. УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИМ СКЛАДОМ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
<i>А.Є Ачкасов, д.е.н., проф., зав. каф. ЕПМГ ХНАМГ.....</i>	<i>91</i>
2.1.1. Сутність та структурно-функціональний склад міського господарства.....	91

2.1.2.	Напрямки розвитку менеджменту міського господарства.....	100
2.1.3.	Управління економічною безпекою підприємств міського господарства.....	111
2.1.4.	Аналіз оцінки економічної безпеки підприємств міського господарства.....	118
2.2.	УПРАВЛІННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИМ МІСЬКИМ КОМПЛЕКСОМ	
	<i>О. В. Поспєлов, к.е.н., доцент каф. ММіРР ХНАМГ.....</i>	123
2.2.1.	Аналіз стану паливно-енергетичного комплексу міста та міська енергетична політика.....	123
2.2.2.	Принципи побудови управління підприємствами паливно-енергетичного комплексу.....	129
2.2.3.	Проблеми та перспективи управління паливними ресурсами на міському рівні.....	132
2.2.4.	Аналіз ефективності міської системи теплопостачання.....	135
2.2.5.	Ринкова стратегія розвитку підприємств паливно-енергетичного комплексу.....	143
2.3.	ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО І БУДІВНИЦТВО М. ХАРКОВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
	<i>Т. Є. Одаренко, к.е.н., доцент каф. ММіРР ХНАМГ.....</i>	150
2.3.1.	Теоретичні аспекти діяльності ЖКГ і міського будівництва.....	150
2.3.2.	Аналіз ринку житлової нерухомості та ЖКГ.....	165
2.3.3.	Перспективи розвитку Харкова.....	177
2.4.	СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МІСТА	
	<i>В. С. Шевченко, асистент каф. ММіРР ХНАМГ.....</i>	182
2.4.1.	Зміст соціальної політики, стратегія її реалізації в Україні.....	182
2.4.2.	Соціально-економічний розвиток міста як об'єкт управління....	184
2.4.3.	Методи аналізу стану і розвитку соціальної сфери міста.....	187
2.4.4.	Аналіз основних показників соціального розвитку м. Харкова за 2011 рік.....	191
2.4.5.	Аналіз програми розвитку соціальної сфери м. Харкова на 2012 рік.....	204
2.5.	ЕКОЛОГІЧНА Й ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА В ХАРКОВІ Й ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	
	<i>В. І. Пашков, асистент каф. МГіРР ХНАМГ.....</i>	214
2.5.1.	Дослідження впливу екології на здоров'я міського населення....	214
2.5.2.	Аналіз стану природно – заповідного фонду міста та області....	216
2.5.3.	Аналіз проблем функціонування міських очисних споруд.....	221
2.5.4.	Порівняльна характеристика районів міста в контексті екологічної безпеки.....	224
2.5.5.	Дослідження проблем видобутку бурого вугілля на Харківщині.....	228
2.5.6.	Аналіз ефективності системи протипожежної безпеки міста.....	238

2.6.	ФІНАНСИ МІСТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	
	<i>Г. І. Базецька, к.е.н., доцент каф. ЕПМГ ХНАМГ</i>	242
2.6.1.	Суб'єкти фінансової системи міста.....	243
2.6.2.	Фінансовий механізм функціонування фінансів міста.....	252
2.6.3.	Податкова система міста.....	255
2.6.4.	Бюджетна система міста.....	260
2.7.	РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВИТОК МІСЬКОЇ ТОРГІВЛІ	
	<i>О. В. Марченко, к.е.н., доцент каф. Фінансів та кредиту ХНУБА</i>	274
2.7.1.	Ретроспектива розвитку міської торгівлі.....	274
2.7.2.	Аналіз сучасного стану торгівлі.....	276
2.7.3.	Структура управління міською торгівлею.....	288
2.7.4.	Регулювання та підтримка міської торгівлі.....	291
2.7.5.	Структура міської торгівлі, концентрація та централізація.....	296
2.7.6.	Напрями та перспективи розвитку міської торгівлі.....	300
	РОЗДІЛ 3. РЕГУЛЮВАННЯ МІСЬКОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ	306
3.1.	МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙ В МІСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	
	<i>О. В. Васильєв, д.е.н., доцент, зав. каф. ММіРР ХНАМГ</i>	306
3.1.1.	Класифікація форм інвестицій в міське господарство за певними ознаками.....	307
3.1.2.	Характеристика інвестиційної привабливості міста.....	309
3.1.3.	Сучасні форми державно-приватного співробітництва у міському господарстві.....	311
3.1.4.	Аналіз інвестиційної статистики м. Харкова та Харківського регіону.....	313
3.1.5.	Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка підприємництва м. Харкова.....	331
3.2.	ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В РОЗВИТКУ МІСТА	
	<i>Н. М. Богдан, к.е.н., доцент каф. ММіРР ХНАМГ</i>	334
3.2.1.	Провідна роль інноваційного розвитку в соціально-економічному розвитку міста.....	334
3.2.2.	Сутність інноваційних процесів як складової системи управління міським розвитком.....	338
3.2.3.	Оцінювання та розвиток інноваційного міського потенціалу.....	342
3.2.4.	Взаємозв'язки інноваційної та міської інфраструктури.....	345
3.2.5.	Стимулювання інноваційних процесів як умова прискорення соціально-економічного розвитку міста.....	350
3.2.6.	Розробка та реалізація міських інноваційних проектів.....	353
3.2.7.	Проблеми та перспективи інноваційного розвитку міста у сучасних умовах на прикладі Харкова.....	358

3.3.	ЕЛЕМЕНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СКЛАДОВИХ СИСТЕМ МІСЬКОГО КОМПЛЕКСУ	
	<i>О. А. Карлова, д.е.н., професор кафедри МММГ ХНАМГ</i>	366
3.3.1.	Реалії функціонування й контролю розвитку міського комплексу.....	366
3.3.2.	Основні напрями оцінки ефективності розвитку й розміщення господарської інфраструктури міста.....	371
3.3.3.	Цикл взаємодії виробничої та соціальної інфраструктур міського комплексу.....	377
3.3.4.	Використання елементів регулювання в межах загальнодержавної моделі розвитку інфраструктури міст.....	381
3.3.5.	Ефективне управління міським комплексом у взаємодії із зовнішнім середовищем – регіоном.....	389
	ВИСНОВКИ	396

Наукове видання

МЕНЕДЖМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

МОНОГРАФІЯ

За редакцією О. В. ВАСИЛЬЄВА, Н. М. БОГДАН, К. А. ФІСУНА

Відповідальний за випуск *О. В. Васильєв*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

Дизайн обкладинки *Г. А. Коровкіна*

Підп. до друку 12.11.2012
Друк на ризографі
Тираж 500 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 23,5
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12 Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011р.